

De wederopstanding van het Avondland

SID LUKASSEN

In *Kort Manifest* (nr. 232, 35ste jaargang) las ik tot mijn verrassing een uitgebreide recensie van mijn boek: *Avondland en Identiteit* (in 2015 uitgegeven door Aspekt). Allereerst kan ik met blijdschap melden dat er inmiddels een soort van vervolg is: **De Europese Spagaat**, ook bij Aspekt én met bijdragen van de u ongetwijfeld bekende Luc Pauwels en Wim van Rooy.

Nu voorts reageer ik graag op conclusies en interpretaties van de recensent Edwin Truyens. Uiteraard gun ik iedereen zijn kritiek: ik verlang louter dat deze kritiek is gegrondvest op een precies verstaan van mijn argumentatie. Met name waar het de grote onderwerpen van het boek betreft: seksualiteit, mar-

xisme en het christendom. De vragen die de heer Truyens opwoelde in het doorploegen van de boektekst, stemmen overeen met de vragen die NSV-studenten recent stelden. Juist omdat in dit debat vele jonge geïnteresseerden betrokken zijn, draag ik graag bij aan het educatieve effect dat zal uitgaan van een verheldering mijnerzijds.

Seksualiteit

Om te beginnen stelde de recensent dat het boek buitenproportioneel veel aandacht geeft aan seks. Maar dat is niet buitenproportioneel want dit is nu juist de essentiële kritiek op Marx: niet economische productieverhoudingen zijn in hoofdzaak bepalend voor de staat van de samenleving. Veel bepalender zijn culturele structuren die de distributie van erotisch kapitaal kanaliseren. Als je deze culturele structuren uitvlakt (nivelleert), bijvoorbeeld omdat niemand nog dommer of slimmer mag zijn dan een ander, dan keert de samenleving terug naar de dierlijke toestand van de oermens. Omdat in die toestand puur op basis van lichamelijke vitaliteit en aantrekkingskracht de elite van alfa-mannetjes en -vrouwtjes wordt beklonken.

Met 'erotisch kapitaal' bedoel ik het vermogen van mensen om emotionele warmte en lijfelijke aanraking te delen. Een verstandige allocatie benut het erotisch kapitaal om troost te bieden bij tegenslagen en draagt zorg voor beloning en stimulans bij prestaties die de beschaving ten goede komen. De natuurwetenschap, om een voorbeeld te noemen, heeft in het Westen een 'nerdy' imago. Het ideaal van kennisvorsing staat laag in de hiërarchie van het sexappeal, terwijl de machogangster juist hoog op deze ladder staat – want 'van de straat'. Terwijl deze vaak nihilistisch van karakter is.

In theorie is seks vandaag 'vrij', 'libertijns' en 'ongereguleerd'. In werkelijkheid maakt de wisselwerking tus-

sen enerzijds het feminisme en anderzijds het Disney& Hollywood geromantiseer van relaties (waarbij gevoel altijd boven intellect gaat), dat de seksuele selectiemacht volledig in handen ligt van vrouwen. In West-Europa moet de man de toenaderingspoging doen, zich dus openstellen voor afwijzing, terwijl het doorgaans de vrouw is die groen of rood licht geeft. En precies omdat vrouwen de cultuur beheersen zijn seks en seksuele ongelijkheid vandaag géén politieke items, zoals ze dat wel waren tijdens de revolutie van '68. Want de thema's die niet aan de orde (mogen) komen, zeggen evenveel over de heersende macht als de thema's die wél bespreekbaar zijn.

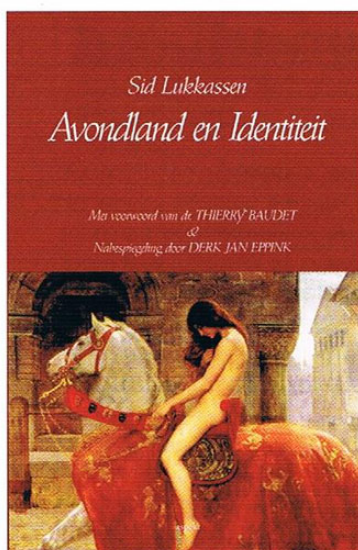
Voorgaande alinea bevat enorme claims die een uitvoerige empirische documentatie vergen – mogelijk schrok Michel Houellebecq terug voor deze bewijslast en heeft hij *De wereld als markt en strijd* (1994) daarom in romanvorm gegoten, en niet gepresenteerd als manifest. Ik heb die stap in *Avondland en Identiteit* bewust wél gezet. Onderaan de streep van al die documentatie blijkt dat seks uiteindelijk bepalend is voor het lot van een beschaving, meer nog dan economie. De bevolkingsopbouw is uw lotsbestemming. Of eigenlijk is het geen lotsbestemming, want het boek toont nu juist aan hoe seksualiteit via allerlei culturele structuren gekanaliseerd kan worden, en hoe eerdere beschavingen dat ook bewust vormgaven. Terwijl het hedendaagse 'liberale' discours uitgaat van seksualiteit als vrije en min of meer blinde kracht, terwijl dit discours in werkelijkheid de hypergamie versterkt oftewel aanstuurt op de terugkeer van de voorgenoemde oermens-hiërarchie.

Overigens bedoel ik met hypergamie "fixatie op een kleine groep mannen met een hoge seksuele status" (p.235). Het fenomeen is een samenstelling van het Oudgriekse *hýper* ('over') en *gámos* ('huwelijk'). "Increasing socioeconomic status tends to enlarge the pool of acceptable, available sexual and marital partners for men while it tends to reduce the pool for women." aldus John Marshall Townsend over zijn onderzoeksconclusies in 1987.⁽¹⁾

Huwelijk en gezin

De recensie brengt de vraag boven in hoeverre het monogame huwelijk, en in het bijzonder de levenslange huwelijkstrouw, nu vastligt in de natuurlijke orde, dan wel een product is van de beschavingsorganisatie zelf. Dit punt is zo essentieel, dat ik er onlangs over uitweidde in de Batavieren podcast (te beluisteren op: <https://www.youtube.com/watch?v=B9VcxLyXEtK>). In de natuurlijke orde ligt vast dat ieder mens een aantal *rites de passage* doorloopt om echt volwassen te worden: hierbij zijn de stappen die voeren tot het ouderschap omgeven met de rituelen van huwelijk en gezin.

Maar tegelijk is het gezin ook een economische eenheid. Het gezin is een productie-eenheid van het volk waar

het zelf onderdeel van uitmaakt. Het huwelijk is een band met een zekere verplichting die met het aangaan naar de gemeenschap toe wordt uitgesproken: de gemeenschap, denk aan kinderen, ouders en kennissen, heeft er een zeker belang bij dat twee mensen bij elkaar blijven. Maar als we dit alles op afstand zetten – denk aan de massasteden waar werk en woonlocatie steeds veranderen – dan neemt ook het belang af van het huwelijk als sociaal bouw materiaal. Het volk moet dan inventief zijn

en nieuwe manieren bedenken om zijn eigen aanwas bij te sturen. Zo niet, dan zal de moslimpopulatie uiteindelijk het volk vervangen. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving: het is allereerst een buffer tussen het individu en de markt. Verder is het gezin de aangewezen plek om huiselijke waarden vorm te geven en de geslachtsspecifieke eigenschappen en talenten te polijsten.

Maar belangrijker nog dan het gezin is de demografie, want de bevolking is de drager van het cultuurkarakter van een land (en de enige kracht die dat cultuurkarakter verder kan ontplooiën). Om die reden ben ik er voor om op tabeloze wijze te filosoferen over nieuwe vormen van relaties en seksualiteit. We kunnen er niet omheen dat gezinsvorming zich steeds aanpaste aan de economisch-technologische organisatiegraad van een beschaving. Als we ons nu niet op een inventieve wijze aanpassen, dan zullen de Europese volkeren in de toekomst simpelweg niet meer bestaan. Alle moralistische tegenwerpingen op dit vlak, of ze nu komen uit de hoek van het feminisme of het conservatieve christendom, maken op mij dezelfde indruk als dat een regendruppel maakt op een blok graniet.

Seksuele exclusiviteit, polyamorie, eugenetica en een grotere rol van de gemeenschap in de opvoeding: hierbij ben ik voor de totale taboedoorbreking die hoort bij een open filosofische discussie. Want dit is precies het vlak, onze Westerse creativiteit, waarop de islam ons niet voorbij kan streven. Juist de mensen die het meest uit de informatie economie van vandaag kunnen halen – zij die op dit vlak het meest innovatief, ambitieus en intelligent zijn – studeren langdurig en hebben een lang carrièrepad. Van alle bevolkingssegmenten komen zij op de huidige wijze het minst toe aan gezinsvorming en nageslacht. En als het aankomt op louter demografische productie via het traditionele gezin, dan zal de islam het Westen overtreffen; zoals Zuid-Oost Azië het Westen zal verslaan op het vlak van de genetica, omdat die wetenschap daar niet met taboes is omgeven zoals hier.

Ter verdediging van deze open discussie voer ik aan dat seksualiteit anders werd georganiseerd bij jagers en verzamelaars dan bij sedentaire boeren. En ze zal nóg weer anders georganiseerd worden in de massamaatschappij

met haar gecompartmentaliseerde relaties. In alle gevallen is constant dat er een leger van seksueel duurzaam bevredigde mannen moet bestaan die een beschaving onderhouden. De hypergamie die ontstond door vrouwen los te maken uit traditionele structuren, concentreert de toegang tot seks echter rond een beperkte groep 'alfamannetjes'. Dit vermindert de emotionele en seksuele bevrediging die de meeste mensen putten uit relaties, met apathie en sociale desintegratie tot gevolg.

Christendom

Truyens heeft ontegenzeggelijk een punt waar hij stelt dat het christendom een sterk missiegevoel bij Europeanen opwekte. Zoals ik in het boek ook aangeef heeft dat zeker bij het stuiten van de islam-opmars in Europa een constructieve rol gespeeld. Met name bij het beleg van Wenen (in 1529 en 1683) en Poitiers (732). De Kruistochten, waarvan dikwijls hoog wordt opgegeven, veroorzaakten bij vergelijking met de Mongolenstorm in het Midden-Oosten nauwelijks een rimpeling in een plas water. Het is echter niet zo dat in *Avondland en Identiteit* de tegenargumenten op dit vlak ontbreken – de destructieve kanten zoals bijvoorbeeld Nietzsche die heeft uitgelicht in zijn kritiek op het christendom. Juist aan de *weldontkenning* wordt in de recensie voorbijgegaan:

"Nietzsche begreep nihilisme als een vorm van 'wereldontkenning'. Daar gaf hij het voorbeeld bij van de christen die een hondse behandeling tijdens het leven op aarde lijdzzaam onderging, omdat deze uitzag op een eeuwig hemels paradijs. Ook Plato ontkende volgens Nietzsche het aardse bestaan. Immers, de religies delen Plato's overtuiging dat onze ultieme loyaliteit niet bij de vergankelijke aarde ligt, maar aan de zon toebehoort die ons in staat stelt alle dingen op aarde in een helderder licht te zien." (p.89)

Met andere woorden, een dieper probleem is dat het christendom de ziel een hogere realiteitswaarde toekent dan het lichaam; ook krijgt het bovenwereldse paradijs een hogere realiteitswaarde dan het vaderland. Dit opent de weg voor maatschappelijk handelen als intentie-proces, namelijk dat 'het schoonhouden van het geweten' prioriteit krijgt boven een knoop doorhakken en mogelijk vuile handen maken. Oftewel de gutmensch is uiteindelijk geboren uit een cultuur die het innerlijk leven boven de wereldse gevolgen stelt.

De recensent schrijft bijvoorbeeld met hoge achting over het biechten. Maar bovenal heeft de biecht de schuld-cultuur verinnerlijkt. Zie de publieke cultuur en zeker de media-cultuur vandaag: zij zijn vergeven van bekentenissen over de eigen zonden. Dit wordt dan vergezeld door utopische ontboezemingen over hoe het beter moet met de wereld en een vertoon van hoog oplopende emoties. Laten wij, met dit in het achterhoofd, Livius nog eens raadplegen: Romulus nam harde en rigoureuze maatregelen, waarover hij zich echter geen moment schuldig leek te voelen. Maar hij hakte knopen door en stichtte wel een wereldrijk. Precies zo is ons Europa vandaag gefixeerd op het innerlijk, op voornemens over neem nu mensenrechten, maar ontbreekt ieder geopolitiek realisme.

Nog even over het biechten en de tien geboden die Truyens hierbij betreft. Enerzijds stelt hij dat biechten nuttig is, want het leert mensen het eigen gedrag te toetsen aan de tien geboden. Maar anderzijds "had de mens niet eens de 10 geboden nodig om te weten dat hij niet mag stelen, doden, liegen of roddelen." In dat geval is religie überhaupt overbodig als bestendiging van het natuurrecht. Wij vragen ons af hoe het hier zit met het gebod "u zult geen gesneden beeld maken"? Het lijkt ietwat op gespannen voet te staan met pak hem beet, de Renaissance en alles wat daaruit voortvloeide qua Europese hoge cultuur? Blijkt het gebod "u zult niet doodslaan" nu een probleem voor een gloedvolle terugblik op het koloniale verleden met bijbehorende patriotten als Van Heutzs?

Edward Gibbon verbond het christendom aan de val van het Romeinse Rijk, vanuit de gedachte dat patriottisme en nationalisme er niet toe deden, omdat de 'rise and fall' van aardse rijken er niet toe deed. Het doel van de christelijke heilstheologie is uiteindelijk de opheffing van de geschiedenis. De kerkvader Augustinus bepleitte om deze reden dat de gehechtheid aan een rijk een valse loyaliteit is die instaat tussen de gelovige en God: "*Want ons koninkrijk is niet van deze wereld.*"

Voorts gaat Truyens diep in op Jezus, maar de Jezus die zich uit de overleveringen optekent is sowieso een ambig personage: hij zou enerzijds een radicaal pacifisme bepleiten maar anderzijds zijn volgelingen toch hebben

aangespoord tot het kopen van een zwaard. Precies omdat we vanuit Jezus als primaire bron maar weinig weten is het christendom wellicht meer Paulus dan Jezus. De Paulus die schreef: "*Ik voor mij zal zeer gaarne offers brengen, ja, mijzelf opofferen voor uw zielen. Ontvang ik soms minder liefde, naarmate ik u meer liefheb? Het zij zo; tot overlast ben ik u niet geweest, ik ben nu eenmaal sluw, met list heb ik u gevangen.*"⁽²⁾ Zijn brief, waarin hij zijn volgers vergelijkt met kinderen, ademt als geheel een sfeer van zelfverloochening als morele verhevenheid vermengd met passief-agressieve chantage.

De recensent benadrukt dat het christendom een rol had in de val van het communisme: dit is niet verwonderlijk. Maar het is niet zo dat het christendom het communisme ten val bracht. Evenmin als het christendom het nazisme of het fascisme ten val bracht. Het communisme stortte in door zijn eigen onwerkbare meerjarenplannen, waarvan het niet kon afwijken omdat de hele rechtvaardiging van de staatsmacht berustte op de fictie dat deze plannen geweldig waren. In Centraal- en Oost-Europa was het eerder zo dat het 'ondergrondse' christendom structuur bood waar alle andere maatschappelijke structuren in het uiteenspattende communisme waren opgeslokt. Vergelijk dit met de Middeleeuwen: de kloosterorden waren een verbindende schakel in Europa toen de Occident in feudale versnippering was opgedeeld. De kloosterordes waren de multinationals van het middeleeuwse tijdvak.

Vandaag is het christendom buiten West-Europa meer levend dan daarbinnen – Truyens stelt zelfs dat veel mensen in moslimlanden zich stiekem bekeren tot het christendom. Nu gun ik hem zeker zijn optimisme; toch komt deze stelling over als een product van *wishful thinking* dat ik niet als een serieus argument tegen mijn werk beschouw. Het christendom verspreidde zich effectiever dan de religies van de Oudheid omdat het alle concurrentie uitsloot en een eenduidige toewijding eiste van haar volgers. Net zo verspreidde de islam zich sneller dan het christendom omdat het als stelsel nóg eenduidiger is. Mohammed, die in deze hoedanigheid geldt als 'zegel der profeten', heeft de islam ook bedoeld om op het christendom voort te bouwen en het te vervangen. Daarom erkent de islam het christendom als 'religie van het boek', anders dan bijvoorbeeld het hindoeïsme.

Zo naderen wij de afronding van het christendom als deelthema van deze verhandeling. Dat de eeuwen waarin Europa sterk stond qua geopolitieke positie en bloeide van zelfvertrouwen, bij uitstek christelijke eeuwen waren, daar heeft de recensent zeker een punt. Maar ook een onvolledig punt. Want er was tevens de invloed van het ontluikend humanisme, waarbij men nog sterk leunde op de Romeinse pilaar van cultuur en recht. Zie bijvoorbeeld de architectuur en inkleding van het Paleis op de Dam, waarbij men zich destijds tegelijk met de Romeinen én met de Bataven identificeerde. We kunnen ook vaststellen dat de Middeleeuwen spiritueel en metafysisch gezien een door-en-door christelijke tijd waren in Europa. Maar dit ging niet gepaard met een Europese hoogvlucht in de vaart der volkeren. Ik concludeer uit deze feiten dat het christendom mogelijk een bijkomstige, maar beslist geen noodzakelijke voorwaarde is voor een Episch Europa. De Europese hoogvlucht in de vaart der volkeren is waarschijnlijk meer gerelateerd aan de erfenis van Athene dan aan die van Jeruzalem.

Spinoza en het 'Europees defaitisme'

Het punt van de 'vrije wil' vergt enige toelichting. Want volgens de recensent ontkent Spinoza de vrije wil en leidt dit tot een Europees defaitisme. We hebben het hier over een seculiere uitleg van de predestinatieleer: een materialistische uitwerking van een theologisch vraagstuk (als 'doorwerking' van het christendom). Hierover zeg ik dat de inhoud van uw wil voortvloeit uit wie u bent, voortkomt uit uw hele geschiedenis binnen het heelal. Iedere mens, dus ook wat die mens voelt, denkt en wenst, is deel van het heelal. Toestand 'B' van het universum vloeit met mechanische noodzaak voort uit voorgaande toestand 'A', die gelijk staat aan alles wat binnen het heelal op dat moment het geval was.

Dus een vrije wil, voorgesteld als een wil los van causaliteit, bestaat niet. 'Vrij zijn' is jezelf doorzetten naar je eigen aard en wezen. Wie vrijheid wil denken in tegenstelling tot causaliteit, stelt vrijheid voor als *randomheid*. Maar dat lost niets op want willekeur is geen vrijheid. Een vrije wil opvatten als een niet-gedetermineerde wil, is een probleem in het debat over de vrije wil. Want de moordeenaar kan met recht zeggen: 'Ik was gedetermineerd tot die moord!' En de samenleving kan met evenveel recht

vergelding eisen. De mens wordt door de input van zijn of haar omgeving plus genetische aanleg tot een pakketje [xC2#p] van disposities om 'X' te reageren op omstandigheden/prikkels 'Y'. En wat we afrekenen wanneer we een straf toekennen is dat hele pakketje. En niet een abstracte losgemaakte theoretische 'vrije wil'. Immers, dan zou je die wil weer moeten losmaken van dat pakketje – dat is nu juist onmogelijk!

Kortom, het enige dat Spinoza ons hierover leert is dat we niet anders kunnen dan de omstandigheden naar onze hand te zetten of anders een machteloos slachtoffer van de omstandigheden te zijn. Dit is absoluut niet defaitistisch. Vrij zijn als 'niet gedreven worden door wat jou maakt tot wie jij bent', is een absurde vrijheid. Vrijheid op die wijze voorgesteld zou ook voorbijgaan aan de *eigenheid* van de Europese volkeren en individuen.

Waar Truyens schrijft dat hij *Avondland en Identiteit* "met gemengde gevoelens dichtklapte", berustten deze gevoelens deels op een onzuivere interpretatie, want te veel gelezen vanuit gedachten die aansturen op christelijke (heils)theologie: "*Een terugval op een persoonlijke God en het schema van een bovenwereldse redding lijkt inmiddels niet meer mogelijk – althans voor het Europees bewustzijn*" (blz. 262). *Lukkassen legt hier een belijdenis van fatalisme af.*" In vergelijking met een (christelijke) heils-theologie is iedere seculiere benadering van de historie inderdaad reddeloos. Want het einddoel van die theologie ligt zoals gezegd uiteindelijk in de opheffing van de geschiedenis, terwijl ik juist mensen wil aanzetten tot bezinning en handelen in het hier en nu.

Liberalisme versus marxisme

De recensent stelt dat het marxisme minder relativistisch is dan het liberalisme, omdat het marxisme uitgaat van vaste wetten. Ik denk dan aan de marxistische wetten van vervreemding, klassenstrijd en historische dialectiek. Niettemin gaat deze bewering voorbij aan het nivellerende effect van marxisme op cultuur. Precies hierbij is de basis-bovenbouw wet van belang, die ook centraal staat in mijn analyse. Want met de basis-bovenbouw wet worden cultuur, waarheid en transcendentie tot inwisselbare 'bijproducten' en zelfs epifenomenen van de economische productieverhoudingen. Dus krachteloze verzinsels die hooguit dienst doen als 'opium van het volk' en ontmaskerd dan wel gedeconstrueerd moeten worden. Vandaar dat (cultuur)marxisten ook wel spreken over een 'vals bewustzijn' wanneer zij het hebben over Westers cultureel erfgoed en de begeestering die daarvan uitgaat.

Het liberalisme, als gedachtegoed, ontstond om de vrijheid van denken te waarborgen. Daarbij werden overtuigingen *op zich* serieus genomen, en niet als per definitie het product van andere, onderliggende belangen. Wel ben ik het met Truyens eens dat liberale politici ontdekt hebben dat tegen cultuurrelativisme strijden betekent dat zij zwaar tegen de stroom in moeten zwemmen, wat qua politieke carrière een groot afbreukrisico inhoudt (zie o.a. Verhofstadt). Tegelijk maakt het wegvagen van de Europese identiteit dat multinationals generieke producten kunnen maken: minder onderscheid in product en marketing betekent

lagere kosten, kleinere risico's en dus hogere winsten voor multinationals. Vanuit het *frame* "voor groei en banen!" gaan liberale politici hier wat al te makkelijk (opportunistisch) in mee.

Nu we dan toch op de consumptie-industrie zijn aangeland: "*De snelle-hap-tenten tieren weliswaar welig, maar tegelijk zijn er in de meeste Europese landen nog nooit zoveel kwaliteitsvolle restaurants geweest als nu*", aldus de recensent. Maar hij haalde dit aan tegen de achtergrond van de arbeider, die ontgoocheld uitstaart op een cultuur van lieden die beroemd zijn geworden met helemaal niets en zich nu omringen met *bling*, *booze* en *bitches*. Denk wederom aan bubbelbaden en champagne-glazen. Dit maakt de arbeider gestaag rancuneus over het eigen levensonderhoud. Daarom zijn de eliterestaurants die Truyens noemt een slechtgekozen tegenvoorbeeld, want die zijn niet voor de arbeidersklasse maar juist voor een welgestelde bovenlaag die toch al kosmopolitisch denkt en post-nationaal leeft.

Wat de platheid van tijdschriften en andere media betreft heeft hij overigens volkomen gelijk. Echter dit onderwerp

valt buiten *Avondland en Identiteit*. Dat is bewust, omdat ik het behandel in *De Democratie en haar Media*, dat begin april verschijnt bij De Blauwe Tijger.

Slotsom

De belangrijkste kritiek, ten slotte, is dat mijn boek te fatalistisch is en geen oplossingen zou bevatten. De oplossing die het boek verkondigt is het vormen van een netwerk van gelijkgezinden, dat zich in alle maatschappelijke lagen en klassen moet vertakken. Deze 'Nieuwe Zuil', zoals ik dit tegenwoordig noem, stel ik voor op pagina 290, de laatste bladzijde van het hoofdstuk 'Een Episch Europa'. Puur fatalistisch is mijn boek dus niet. Als iemand zegt dat mijn bevindingen 'pessimistisch' zijn, dan is dat omdat West-Europa die kant op beweegt: als mijn woorden niet overtuigen dan wellicht wel uw eigen waarneming.

Noten

1. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/3689109> (26/2/2017).
2. 2 Korintiërs 12, 15-16.